



PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

Štev. 11 (No. 11).

Chicago, November, 1906

Leto I. (Vol. I.)

Od blizo in daleč.

— Ameriški kapitalistični časniki raznih narodov so prinesli sredi meseca oktobra vest, da so stavkujoči železarski delavci hoteli z dinamitom pognati v zrak nedodelan most Wabash železnice. Po lažnjivem poročilu ameriških rmenih časnikarjev so stavkujoči delavci porabili za nasilno razrušitev mostu 100 funtov dinamita, a vzlic tej silni uporabi dinamita le malenkostno poškodovali neki samotežnik.

Kdor čita to kapitalistično časnikarsko raco in če ima le malce soli v glavi, spozna takoj, da so kapitalistični hlapci črnili v interesu kapitalistov zopet debelo lagali.

Otrok, ki je dovršil četrti razred ljudske šole, že vé, da 100 funtov dinamita, ako se razstrelji, ne poškoduje le samotežnik, ampak poruši tudi most.

Ako kapitalistični časnikarji nimajo boljšega orožja, kakor debele laži, da bi oblatili delavske organizacije, potem naj se gredo le solit.

— Neka bogata dama v New Yorku je zvršila samomor, ker je umrla nje služkinja, druga ji pa ni bila nobena všeč.

Najbrž bodo skušali sedaj kapitalistični časnikarji dokazati v kako grozno slabih razmerah žive sedaj imovite dame, ker ne morejo dobiti pripravnih in poslušnih poslov.

Dotična dama je pred samomorom izjavila, da ji že vse preseda in da si želi miru.

Ako bogate dame že radi tega zvršujejo samoumore, ker ne dobe pokornih sužnic, koliko še le potem pretrepe sužnice-služkinje, ki morajo prenašati kaprice teh bogatih dam.

— Čudež se je zgodil! Pravi čudež! Brezverci bodo majali z glavami in rekli, da jih farbamo. In dasi smo sami brezverci, izrekamo še enkrat, da se je v Nemčiji zvršil velik čudež, kakršnih še katoliška cerkev nima za pokazati.

Pred petnajstim leti je nemški idiot, po domače Viljem št. 2 rekel zbranim rekrutom pri slovesni prisegi: "In če Vam kot cesar zapovem streljati na Vaše očete in matere, tedaj me morate ubogati."

Pred kratkim je pa neki socialistični govornik, imenom Buechel, izjavil na nekem shodu: "Stariši naj svoje sinove tako usgojajo, da se ne bodo pokorili povelju streljati na svoje stariše."

Takoj se je našel lakajski državni pravdnik, ki je obtožil sodr. Buechela, da je s svojim govorom ščuval ljudi k nepokorščini.

Ali sodniki so bili družega mnenja. Izrekli so, da sodr. Buechel ni zvršil nobenega kaznjivega dejanja s svojim govorom, kajti on je le priporočal starišem, kako naj vzgojajo svoje otroke.

In to je čudež, da so se upali v Nemčiji povedati sodniki odprto svoje mnenje, ko vendar vsi državni uradniki lažijo na kolenih pred nemškim idiotom — Viljemom št. 2. Takih čudežev tudi katoliška cerkev nima v svoji plesnjivi, čudodelni omari.

— Socijalistična stranka v Coloradu je nominirala D. W. Haywooda, tajnika "Western Federation of Miners" in ujetnika v aferi Šteinenberga — kandidatom za gubernerja države Colorade. Splošno se meni, da bo Haywood izvoljen.

"Ka-a-a-aj ste pa to za eni rojaki, ki nočete fane." "Ali ne-e-ebi bilo lepo ko bi marčali s svojo lepo slovensko zastavo po cesti, bratje?" — Tako je često govoril in apeliral John Stonič, bivši predsednik S. N. P. J. na svoje rojake in brate v društvu "Slavija" št. 1. S. N. P. J., zalkaj dobro je vedel, da bi bilo pri taki "fani" lahko najmanj 80—100 dolarjev "komišna".

Rojaki pa so bili svojeglavni in niso hoteli poslušati skrbnega predsednika S. N. P. J., ki se je kazal, kakor bi se hotel postaviti s svojimi rojaki, kadar bi "marčali" za "fano". — Hm, rojaki so imeli že prav, kajti niso se prenaglili z ničvrednim lišpom, ki bi se svetil za predsednika vse lepše, kot za druge rojake — svetil bi se zeleno ali rmenno, mogoče srebrno... Nekoliko manj bi se svetil ta lišp za tajnika — a svetil bi se le...

— Neka priča je izjavila, da je zasačila trojico graftarjev: Stoniča, Kondo in Klobučarja v Bernikovem hotelu, kjer so se posvetovali, kako bi prišli iz zadrege. Klobučar je dejal: ko bi dali vsi trije 500 dolarjev kakemu dobremu advokatu, bi mogoče šlo... Denar bi šel seve iz j ed. blagajne, kajti trojica nima denarja.

Pozor, sodrugi!

Slovenski socijalistični klub v Chicagu obdržava svoje seje vsako četrto nedeljo v mescu točno ob 2 uri popoldne, v prostorih sodruga Jožeta Polačka, Blue Island ave. in 18. cesta.

NESRAMNA PREDRZNOST.

V zadnji številki "Proletarca" smo priobčili dopis glede pončverjenega denarja od strani Rajko Fajgla, bivšega tajnika slov. čitalnice v Chicagu in opozorili rojake, naj se pazijo tega tička.

Rajko Fajgel — ki je sedaj urednik "Nove Domovine" — pa je v enih številki "N. D." "Proletarčeve" trditve zanikal in pretil s tožbo, češ, da je poročilo gorostasna laž.

Obrnili smo se na pristojno mesto in izvedeli, da je Rajko z nesramno predrznostjo izkoristil predale "Nove Dom." v svoj prid, da se opere; kajti dne 7. oktobra je imela slov. čitalnica v Chicagu špeciialno sejo zaradi Rajkota Fajgla, bivšega tajnika slov. čitalnice. Sklenilo se je, da ako Rajko Fajgelj neizroči rezitov za po njemu izročeni in odposlani denar za liste — se ga pribije kot poneverjenika v javnosti.

Pisali so mu že v tem smislu predsednik, blagajnik in tajnik, a odgovora niso prejeli. Neki član čitalnice, ki se je slučajno mudil v Clevelandu, je srečal Rajkota na cesti in ga opozoril na dolžnost, a Rajko se je izgovoril, da je baš ivčera odposlal tozadevne stvari na tajnika čitalnice. — Bila je podla laž.

Nikomur ne maramo delati krivice, ali da bi se na tako drzen način podtikalo "Proletarcu" laž, obsojamo najstrožje!

Tako pobačinstvo mora obsojati vsak pošteno misleč človek.

Daleč smo prišli Slovenci v Ameriki. Sleparija za sleparijo se

razkriva in tisti, ki so sleparili se niti ne čutijo prizadetim; naobratno: trdovratno taje, samo da gre in da bi šlo.

Mi izjavljamo, da ne bomo odnehali preganjati malopridneže in če nam je žrtvovati še več!

Vsacega uzmoviča ali švindlerja bomo neusmiljeno pribili na plano.

Rajko Fajgelj in drugi sleparji naj kar tožijo!

Uredništvo.

Infamija M. V. Konde, John Stoniča in Frank Klobučarja presega vse meje. Pri sodnji so trdili, da je "sodniga" okoli "Proletarca" anarhistična; da je sodr. Jože Zavertnik izdajatelj anarhističnega lista i t. d. Tako pri sodnji. Okol rojakov pa govori ta rokovnjaška trojica, da je Zavertnik s farjem v zvezi, da hoče jednoto razdreti in jo kosoma priversti v katoliški tabor. Take infamne govorance so seveda dobro premišljene, da bi se dosegel vpljiv, zdaj pri sodnji, zdaj pri masi. Toda prozorni so "tricki" malopridnežev in vsak treznomisleč človek jih lahko razto-mači na mah. Nič ne de če se laže in farba ljudi — si mislijo — samo da gre kšeft naprej. Ampak prišel bo čas, ko bo infamna trojica vzela konec v lastni infamiji.

To naj si ničvredna trojica zapomni!

Pozor!

Vsakovrstna naročila za tiskovine, kakor pisalni popir in ovitke, računske formule, knjizice i t. d. sprejema upravništvo "Proletarca". Cene nizke, delo solidno. Pišite po cenik!

Društvo "Triglav", št. 2

v La Salle, Ills., spadajoče v S. N. P. J., priredi ob priliki razvitja društvene zastave.....

Veliko društveno veselico,

spremljevano s petjem, godbo in slavnostnim govorom.....

Vsi svobodomiselnji rojaki v La Salle naj se udeležijo te veselice. Odbor.

Povjest svih dosadanih društava, povjest je razrednih borba.

Komunistički manifest.

Moderni socijalizam nije plod mašte usijanih fantasta, nije sentimentalno bulažjenje prenapetih sanjara i idealista, kako to u svojoj gluposti ili licumjerju običavaju s aplombom tvrditi njegovi protivnici. Socijalizam je nauka, znanstveno utvrđena od genijalnih svojih učitelja Karla Marksa i Fridriha Engelsa, jest teoretski izraz razvoja kapitalističkoga društva, jest objektivna spoznaja zakona i tendenca, koje upravljaju tokom društvenoga razvitka, te razrednih opreka, koje vladaju u današnjem medju kapitalizma i radnicima, medju buržoazijom i proletarijatom.

No socijalizam nije tek znanstvena analiza društvenih odnosa, nije tek puka teorija, puko konstantiranje ovih razrednih opreka, ovog cijepanja društva na neprijateljske klase s protivnim interesima, nego je on i primjena rezultata znanstvenoga istraživanja na zbiljski život, primjena teorije na praksu. On ne sustaje kod jednostavne neutrošne tvrdnje o postojanju klasnih protivnosti, nego diže i protjest, te organizuje otpor izrabljenih i potlačenih klasa protiv vladajućih, prosvjetljuje ih zreloom razrednom svijesti, pokazuje im njihov neizbježivi, historički cilj i upućuje na sredstva za vodjenje uspješne borbe protiv postojećeg društvenoga poretka, a za ostvarenje bolje i pravednije ljudske družbe. Nije taj povjesni ideal novoga društva samovoljno izmišljen, nije tek ružičasti fantom raznih utopista i egzaltiranih socijalističkih propagatora, koji bojama svoje mašte u maglovitim obrisima risu čarobnu sliku bolje budućnosti, već je to svjesni cilj razredno organizovane radničke mase, prema kome po zakonima neophodne nužde hitli cijeli društveni razvoj, koga nikakva ljudska djelatnost ne može ni izazvati ni zaustaviti, nego po mogućnosti tek ubrzati i pospješiti njegov tok k prirodnoj i neizbježivoj mu svrsi.

Društvo i uvjeti ljudskoga opstanka u njemu nisu bili uvijek i u svako doba jednaki i isti. Ono, ako i jest sastavljeno od ljudi, nije ipak njihov produkt u tome smislu, da bi oni svjesno, prema nekoj stalnoj osnovi upravljali smjerom njegovoga razvoja, već je ono samo plod toga razvoja u toliko, što je radni bezbrojnih pokoljenja izrasao i razvio se iz njega izvjesni poredak, koji se mijenjao i poprimalo razne oblike u raznim epohama prema materijalnim uslovima ljudskoga života, prema razvoju produktivnih snaga.

U svakom stadiju socijalnoga razvitka, što ga je zabilježila pisana historija, jest ona klasa, koja je bila gospodarica tih proizvodnih sila, tlačila, izrabljivala i potčinila si onu klasu, koja je bila lišena srestava za proizvodnju. Izrabljivanje bilo je u svim razdobljima u svojoj bitnosti uvijek jedno je isto, uvijek je bilo razredno, a razlikovalo se vazda samo u obliku i u stupnju.

U prijašnjim vijekovima, u "onim starijim dobrim vremenima", za kojima toliko uzdišu današnji filistri, nije ovo izrabljivanje, nije ova suprotnost izmedju bijede i bogatstva, nisu ove razredne opreke bile tako zaoštrene, tako izrađene, vidljive i osjetljive kao danas. Čovjek je bio rob slijepih prirodnih sila, nemoćno je stajao pred sfinjom njenih zagonetaka, drhtao pred njenim pojavama — sušom, povodnjom, njene nedokučive tajne vjerovao je u svojoj naivnosti u egzistenciju nekakvog čudesnog svrhunaravnog božanskog bića, koje upravlja sudbinom čovječanstva. I upravo ova odvisnost od slijepih prirodnih sila, ona primitivnost rada i radnoga orudja, ona nerazvijenost proizvodnih snaga učinila je, da se u to doba nije moglo stvoriti niti ogromno bogatstvo, niti veliko siromaštvo, da klasa vladajuća i izrabljivačka nije mogla vršiti jači pritisak na klasu podređenu i izrabljivanu.

No prohujala su mnoga stoljeća, a ljudski duh prodro je u tajne prirode, otkrio njene zakone i sile, zauzdao ih i podvrgao svojim potrebama. Gordi kraljica priroda postala je pokornim slugom čovjeka. Zaprežanjem prirodnih sila u procesu proizvodnje, neprestanim usavršavanjem rada i radnih srestava, upotrebom pare i elektriciteta, vječnim revolucioniranjem proizvodne tehnike, a ponajviše zavedenjem mašinskoga sustava u proizvodnji i velikim kulturnim obretima prošloga stoljeća, stvorio je društvu ogromno bogatstvo, bogatstvo, kakovim se ne može ponositi ni jedna dojakošnja društvena epoha. I svatko bi očekivao od tog silnog porasta produktivnih snaga, da će biti sada obezbjedjen materijalni opstanak ljudstva, da će nastupiti doba općenite sreće i blagostanja.

A što opažamo? Unatoč ovog silnog ekonomskog razmaha, ovog orijaškog napretka proizvodnih sila, unatoč svih tih grandioznih stečevina modernoga doba, vidimo, kako u istoj mjeri u kojoj raste ovo društveno bogatstvo, raste i društveno siromaštvo i kako jedno kraj drugoga postoji kao dva suprotna pola na osi našeg društvenog života. I što se više množi ovo društveno bogatstvo, to većim postaje siromaštvo, no ne siromaštvo, koje bi jednako ugrožavalo sve članove društva, kako je to bilo u ono predhistoričko doba, kad je čovjek u nemoći svojoj morao mirno podnositi terorizam prirodnih sila, već siromaštvo jedne društvene klase, koja je snagom svojih mišica, svoje krvi i svoga uma sve to bogatstvo stvorila i neprestano stvara. To je bijeda naših dana, bijeda tim nepravednija i groznija, što nije uvjetovana ni nemoćnošću čovjeka pred prirodnim silama, ni nerazvijenošću proizvodnih snaga, ni zaostalošću radnih uvjeta, već nesposobnošću društva i njegovih gospodujućih klasa, da organiziraju proizvodnju i odstrane onu zločinačku anarhiju, koja u njoj tako neograničeno vlada na korist jedne šačice bogataša i vlasnika, a na štetu milijona radnoga čovječanstva. To je bijeda savremene kapitalističke dobe, dobe, koja je cijelo da-

našnje društvo rastavila na dva neprijateljska tabora, na dvije nepomirljive klase: kapitalističku buržoaziju i radni proletarijat.

Na očigled toga svakome se i nehotice nameće pitanje: što je uzrok ovim odnosajima, u čemu je korijen svemu današnjemu zlu? Odgovor je kratak i jasan: uzrok svemu tome jest privatno vlasništvo proizvodnih srestava. To je temelj svih oblika gospodarskoga ropstva i društvene nejednakosti, to je izvor i nesnosnim postojećim odnosajima, to je podloga i razrednim oprekama izmedju kapitalista i radnika.

Privatno vlasništvo učinilo je, da je sve bogatstvo, sav kapital, da su sva srestva za proizvodnju usredotočena u rukama manjine, dok ogromna većina ne posjeduje ništa van svoje radne snage. Ono je oba preduvjeta svakog ljudskog gospodarstva, radnu snagu čovjeka i pomoćna srestva, kojima će ovu staviti u djelatnost, medjusobno postavilo oba odlučna i mjerodavna faktora svakog oblika gospodarstva — rad od kapitala i time izazvala u proizvodnji, a osobito u podjeli proizvedenih dobara neodrživa protuslovlja. Tako je medju klasom, koja predstavlja rad i klasom, koja je monopolizovala kapital t. j. proizvodna srestva u najširem smislu te riječi, prokopala duboki jaz, koga ne može ništa zatrpatti, dok se ne iščupa sam korjen, dok se stubokom ne prevrne sama osnova, na kojoj počiva današnje nepravedno društveno uredjenje, dok se naprosto ne ukine samo ovo privatno vlasništvo.

Ovo je ishodište sveg potlačenog i podređenog položaja proletarca u današnjem društvu. Vlasnik proizvodnih srestava određuje vlasniku radne snage, kapitalista propisuje radniku, pod kojim mu uvjetima mora raditi, pod kojim uvjetima se može služiti njegovim proizvodnim srestvima. Odatle slijedi nepravilni i abnormalni odnosaj, da produkt rada ne pripada radniku, koji ga je svojom krvlju, svojim znojem, zalogom cijele svoje osobe proizveo, nego neradniku, kapitalistu, koji društvu ne čini nikakove protuusluge, koji ima na njega pravo samo zato, što uživa privilegij privatnoga vlasnika. A što je najgore, kapitalista može o ovom i ovako stečenom proizvodu po miloj volji odlučivati, upotrebiti ga produktivno ili neproduktivno, progajdati ga u razuzdanim orgijama ili se poslužiti njime tako, da uveća svoju proizvodnju, a time da ujedno povisi stupanj izrabljivanja svojih radnika.

Cijeli današnji gospodarski i pravni poredak, uvjetovan kapitalističkim načinom proizvodnje, jest takav, da je proletarac baš uslijed privatnoga vlasništva izvlasten od plodova svojega rada, da su ovi isključivim posjedom kapitalista i poduzetnika. Od cijele vrijednosti, što ju je proizveo, dobiva tek toliko, koliko to dozvoljava kapitalista, dobiva tek svoju plaću, svoju nadnicu. To je jedini uslov, pod kojim može da radi, da živi. Raditi pak mora, ako neće da umre od gladi.

I upravo ta ekonomsko nesamostalnost proletarca, ta njegova ovisnost od samovolje kapitalista,

uzrok je čitavom nizu zala i stradanja, pod kojima mora da pati.

Dugi, teški i naporni rad troši brzo njegovu tjelesnu i duševnu snagu, a neznatna zarada ne dostaje mu ni za najskromniju egzistenciju, ni za podmirenje najnužnijih životnih namirnica. Glad, bolesti, zločinstva, nečudorednosti, i degeneriranje svake ruke — sve to u najvećem stilu — strašna je posljedica ovog radničkog stanja. Osim toga znađe svaki radnik, da je današnjim načinom privredjivanja osuđen jednog dijela života "svetkovati", uslijed besposlice, biti lišen zasluzbe i kruha. Najveća je anomalija, najbezočnije zločinstvo kapitalističkoga društva, da ova nestašica rada, da ova ogromna rezervna vojska besposlenih radnika ne postoji uslijed njihovog dragovoljnog odricanja od rada, uslijed njihove "lijenosti" — kako bi to rekli naši moraliste — ili uslijed toga, što bi bio suvišan njihov rad, što bi bili nepotrebni predmeti, koje bi oni mogli stvoriti. U isto vrijeme, kad preko polovice čitavoga čovječanstva ima jedva toliko, da se do sita najede, kad stotine tisuća oskudijevaju na onome, što je najnužnije za život, nude se očajno tisuće i tisuće čestitih radničkih desnica, koje bi mogle proizvesti ono, što društvo treba. U isto vrijeme, kad stagniraju čitave grane proizvodnje, kad mirno stoji bezbroj onih gvozdrenih giganta — mašina, proletarci, koji bi ih svojim mišicama mogli pokrenuti, ostaju bez posla. Povod ovom bezumnom i neprirodnom pojavu, kome su svjedoci svi oni, što nisu slijepi kod zdravih očiju, leži naravno duboko u samim pokretnim silama kapitalističke produkcije, leži u tome, što danas nije cilj proizvodnje: zadovoljavanje potreba ljudskoga društva. Danas se produciraju ne predmeti, potrebni za život, nego roba, koja se baca na tržište i to radi kapitalističkog profita, t. j. proizvodi se samo onda, kad se može korisno i unosno prodati. I kapitalista u bezgraničnoj i mahitoj pohoti za što većim dobitkom, proizvodi ludu, bez računna, bez pregleda, prekomjerno. Posljedica pak te hiperprodukcije, tog silnog nagomilavanja velikih količina robe, tog prepunjivanja tržišta jest, da cijena robe padne, da ponuda nadmaši tražnju. Sada iz istih motiva, iz straha pred gubitkom, kapitalista umanjuje ili obustavi proizvodnju i tisuće radništva baci nemilosrdno na ulične pločnike. Nastupa poslovno zapinjanje, nastupa kriza, besposlica.

I tako se sama ova mogućnost prekomjerne proizvodnje, ova neobuzdana raspojasanost proizvodnih sila, ova neograničena gramzljivost za profitom i opet osvećuje na ledjima proletarca. Sva zla, koja rezultiraju iz kapitalističke proizvodnje, osnovane na rastavi rada od kapitala, na principu privatnoga vlasništva, imaju u posljednoj liniji — ma koliko pod njima trpjelo cijelo društvo — ipak najteže podnijeti radnici.

I sada dolazi socijalizam, da otkrije zakone ekonomskog razvoja, da digno veo s nak-rana savremenog društva. On pokazuje, kako sve, što posjeduje samo svoju rad-

nu snagu i sve, što posjeduje samo kapital, imade međusobno protivne interese, međusobno oprečni razredni položaj. Svi, koji žive od rada svojih ruku, koji su skućeni pod jaram izrabljivanja, tlačnja i poniženja, koji se od dana do dana pate u sve zajedničkih probitaka, zajedničke borbe protiv svih, koji žive od kapitala, od izrabljivanja tuđega rada. Radnici protiv kapitalista, potlačeni protiv tlačitelja, proletarijat protiv buržoazije, to je suština razredne borbe, koja se vodi u današnjem društvu tu blijedje, tu jasnije, ovdje besvjesnije, ondje organizovanje — već prema stupnju kapitalističkog razvoja u kojoj zemlji.

Cijeli savremeni život, gospodarski, politički, kulturni i socijalni jest polje bijesne razredne borbe. Na sve, što postoji u današnjem društvu, udarila je buržoazija, kao vladajući razred, svoj izraziti klasni karakter. Protiv svega što odise buržoaskim duhom vojuje proletarijat, svuda i svagdje bjesni borba klase protiv klase. I u toj borbi, u tom sudaranju oprečnih interesa leži glavni faktor, leži pokretač društvenoga razvoja i napretka.

Buržoazija da beskrajno uveća svoje bogatstvo, nastoji prisvojiti sav višak vrijednosti, svu radnu energiju proletarijata upotrebiti kao sredstvo za proizvodnju profita. Da ispreša iz njegova rada što više produkata, baca žene i djecu njegovu na razbojište kapitalističkog izrabljivanja, razara mu obiteljsko ognjište, slabi njegovu otpornu jakost, zauzdava njegovu buntovno biće i nastoji ga u svemu učiniti pokornim robom svojih interesa. Proletarijat bori se protiv svog razrednog dušmanina, kad se strukovno organizuje, kad štrajkuje za povišenje nadnice, za skraćanje radnoga vremena, za dostojniji postupak, za komadić svjetloga dana, za povoljnije uslove svoga opstanaka. To je razredna borba u radioni i tvornici, borba, koja dnevno drži na ratištu tisuće i tisuće proletaraca, koja se na čisto strukovnom području vodi protiv prevlasti kapitala, protiv ekonomske nadmoćnosti buržoaske klase.

No buržoazija ne pretstavlja samo jaku gospodarsku moć, nego je ona i svu državnu silu koncentrirala u svojim rukama, učinila je jednostavnom egzekutivnom vlasti za obranu i promicanje svojih interesa, učinila političkom zaštitnicom svog razrednog gospodstva. Pomoću cijelog državnog aparata, zakona, policije, vojske, pomoću bordela, crkve i škole, pomoću prostitucije, militarizma i klerikalizma, pomoću svih institucija u državi i u društvu, na koje je udarila svoj klasni, buržoasko-kapitalistički pečat, buržoazija želi proletarijat držati u političkoj bespravosti, prosvjetnoj zaostalosti i socijalnoj potlačenosti, nastoji uopće, da ga drži pod svojim razrednim skrbištvom. Na drugoj pak strani, u protivnom taboru borbe stoji proletarijat i bori se protiv buržoazije u parlamentarnoj areni, da dobije upliva kod riješavanja javnih posala, da dobije upliva na zakonodavnu vlast, na grad, općinu i državu, da sva legislativna tijela, sva ta razredna zastupstva za očuvanje buržoaskih

povlastica, osvoji i u njima zadovoljuje mjerodavno mjesto za zaštićivanje i unapređivanje svojih probitaka.

Istodobno vodi proletarijat protiv buržoazije i veliki kulturni boj. Neumornim prosvjetnim, odgojnim i preporodnim radom u organizacijama, putem svoje radničke štampice i literature, na dogovorima, skupštinama i t. d., baca proletarijat sa sebe čitavu onu mrežu stoljetnih laži i predsuda, kojima je današnja buržoaska nazovcivilizacija zaplela njegov mozak, njegovu slobodnu misao, baca sa sebe i posljedne ostatke tradicija i naopakih pojmova, kojima ga je nakljkala buržoaska pedagogika, buržoaska moralika i teološko naučanje, te danas objeručke prigrljuje novu nauku i novu religiju, religiju novoga društva, budućega naraštaja, religiju socijalizma. I upravo na tom polju, gdje se proletarijat hvata u koštac s buržoazijom, koja posjeduje daleko više znanja i inteligence, jest borba najteža, ali je zato ipak svaki korak u emancipaciji od zabluda buržoaske ideologije, korak napred u emancipaciji od gospodstva buržoaske klase.

I tako se ova borba proletarijata protiv buržoazije, klase protiv klase, vodi u radioni i državi, struci i politici, u cijelome društvu, na svim linijama, na čitavoj fronti. Cijela ta borba imade smisao i zadaću, da krči puteve, da proletarijat pripravi i učini sposobnim odigrati onu svjetsku historijsku ulogu, koja ga u današnjem društvu pripada. Nijedan stalež, nijedna klasa nije se rodila s potpunom svjesti o svojoj povijesnoj zadaći. Svaki stalež i svaka klasa dozrijeva tek u dugom nizu iskustava i samoodgoja, dok ne postigne ono jedinstvo i onu unutarnju snagu, bez koje ne može pobijediti ni najpravednija borba.

Pa ako i jest zadatak savremene razredne borbe i razredne politike proletarijata, koja se vodi u prvome redu za jednako pravo na iznos produkta, da se pozitivnim i praktičnim radom već u sadašnjem društvu stvore uvjeti, pod kojima će se moći svestrano razviti i ojačati kao klasa, to je ipak njen konačni revolucionarni cilj: osvojenje političke vlasti u svrhu socijalizacije proizvodnih sredstava, preobrat društva na podlozi kolektivnog vlasništva. Dok je buržoaziji u borbi protiv feudalnoga sistema osvojenje političke vlasti bilo samo sredstvom, da zadobije gospodarsku premoć, da zavlada nad svim ostalim klasama, da od tlačenog razreda postane potlačujućim, dotle je proletarijatu u borbi protiv buržoazije osvojenje političke vlasti samo sredstvom, da preobrazi cijeli ekonomski temelj današnjega društva, da odstrani svako potlačivanje, da u smislu socijalne i ekonomske jednakopravnosti izjednači sve slojeve društva. To se pak može postići samo tako, da se cijelo društveno bogatstvo, da se sva proizvodna sredstva (zemlja, tvornice, radionice, rudnici, radno oruđe i t. d.) privedu u ruke samih proizvođača, da se privatno vlasništvo zamijeni zajedničkim vlasništvom. To pak znači uništenje kapitalističko-buržoaskog poretka

i ostvarenje socijalističkog društva.

Za pobjedu ovog cilja proletarijata postoje već svi uvjeti. U tome mu pomaže sam gospodarski razvoj. S trijumfom velekapitalističke proizvodnje uništjuje buržoazija ne samo malu proizvodnju, te cijeli niz o njoj ovisnih srednjih klasa: seljaštva i malogradjanstva, nego pod utplivom konkurencije, koju je ona uzdigla na visinu svog vrhovnog socijalnog zakona, uništavanjem malih kapitalista po velikima, izaziva ona rat buržoazije protiv buržoazije, uništjuje ne samo ekonomski slabije od sebe, nego i svoje vlastite sastavne elemente, ruši ih u redove proletarijata, mobilizuje ih protiv sebe izjednačujući ih u zajednici interesa, u solidarnosti borbe. I na taj način: proredjavanjem svojih vlastitih redova i rušenjem sve to širih slojeva društva u redove proletarijata, stvara buržoazija svoga vlastitoga grobara, uvećava permanentno ne samo njegovu brojnu jakost, nego probudjivanjem plemenitih instinkta sloje, poštenosti i idealnog oduševljenja knijepi i njegovu moralnu snagu, te tako sama osposobljuje za borbu proletarijat, koga od dana do dana prožimta sve dublja vjera u uspjeh i pobjedu njegovih ciljeva.

I taj moćni i silni proletarijat vodi sve svjesnije svoju razrednu borbu, pun nade, samopouzdanja i one svježje, neslomive bojovne volje, organizovan u vjernoj, iskrenoj i nepokolebivoj svojoj predvođnici — socijalnoj demokraciji, jedinog stranci, koja ne stoji na tlu kapitalističkoga poretka, koja u smislu socijalizma teži za oživotvorenjem novoga društva, društva slobodnih i jednakopravnih radnih drugova.

Sve, što jest, sadržaje kao grob skup svega, što je bilo i kao kolijevka klicu onoga, što će biti — rekao je Enfantin. Svako društvo rodi se, raste, cvate i vene, pa kad postane nesposobno za život, propadne, da podade život novome društvu, novome organizmu, čije zarotke nosi u vlastitoj svojoj utrobi. Proizvodne sile, zaularene privatnim vlasništvom, razrasle su se tako silno u današnjem društvu, da se one više ne mogu ni same dovoljno razvijati, a niti dovesti u sklad s daljnjim razvojem i opstanakom društva. I proletarijat stupio je već odlučno i neustrašivo u borbu, da oslobodi ove produktivne snage od ropstva privatnih vlasnika, da ih učini vlasništvom cjeline, a ne sretnih pojedinaca, da čitavo društvo učini dionikom plodova svojega rada, dionikom svih stečevina kulture, dionikom svega, što ljudski duh može izmisliti i ljudsko srce osjetiti. I tek onda, kad iščezne s lica zemlje privatno vlasništvo, a na njegovim se razvalinama podigne društvena, kolektivna svojina, kad se ostvari ovaj socijalistički ideal, tek onda nestat će razredne borbe, jer će nestati podloge svakog tlačenja i svakog izrabljivanja, nestati klasa samih, a ostati samo veliko i slobodno čovječanstvo.

PRIPOSLANO.

Koliko ćemo još spavati?

Promotrajmo si malo tu divnu prirodu, koja se prostire izpred naših očiju u svom velebnom sjaju.

Te strmite planine, plodne i krasne doline, poljane, rijeke, te krasno modro i nepregledno more.

Promotrajmo sve to, pak ćemo videt, da će se u našem umu porodit neka nadnaravna zagonetka, koju si tako lahko nemožemo odgonetnuti. No rezultat svega toga cijele te zagonetke ćemo dobiti tako, da ćemo uzkljknut da: Krasno je sve to, što mi vidimo!

A možemo li mi radnici tako uzkljknuti? Da li mi imamo kakvu korist od te prirode? Da li mi pobiremo njezinu slast i uživamo njezinu krasotu? Ne, mi nemamo od toga ništa. Mi na toj prirodi nismo ništa drugo orudje, u rukama okrutnog gospodara.

Promotrimo malo na sve slojeve na toj prirodi. Vidimo velebne gradove sa krasno urešenim palačama, Silesiju raznovrstnih tvornica, nepreglednu skrižaljku svietski željeznih pruga, ogromni broj raznovrstnih brodova, te bezbroj raznih rudokopa. Veliki izumi, koji dan na dan izlaze na svjet, te i još druge stvari, koje sačinjavaju velebnu svietsku industriju.

Pak promislimo si: Ko je to sve stvorio i danas još uvijek stvara? Dobro znamo, da niko drugi, nego mi. Nije to stvorila nijedna izvanredna sila, već krvavi žuljevi izmučene radničke ruke. A što pak radnik ima sda od svega toga? Onaj kukavni cent, što ga je zaslužio, već su ti okrutni milioneri po hiljadu puta od njega natrag uzeli. Dobri su to aritmetičari. Brate radniče, dobro oni računaju, kako će tebe sa teško zasluženom a kukavnom nadnicom na tjedan plaćati. Ni ti to ti još ne bi dali, niti ti ne daju mukotrpnim radniče.

Po njihovoj volji nam se odsudjuje plaća, po njihovoj želji nam se kroji pravica, naimo sve, što oni hoće, moramo izvršiti i tom pokornim biti, kao pravi pravcati robovi.

A zašto? Ili su oni šta različeniji od nas? Ili u nama nebije srce ko u njima? Ili su oni ljudi a mi da smo njim podložni stvorovi! Ili možda zato, što oni posjeduju novac a mi ne! A da li je to njihov novac? Gdje su ga oni dobili? Da li su ga gdje krvavo zaslužili ili iz zemlje izkopali ili im je iz zraka pao? Ne — i taj novac je dijelo radničke ruku kao svaki drugi predmet!

Promatrajući sve, što je na svijetu, moramo reći, da je radničko.

Radnik, taj mukotrpnim radnik je to stvorio, i kad je bio sa svojim delom gotov, tada je svoj izum predao u ruke nezasićenog nesmiljenog kapitaliste.

I ne samo daje sve to njemu u ruke dao, već još kao rob mora na svom vlastitom izumu raditi te dan na dan veliku svotu novca vući u kesu onoga, koji svega toga nije ni najmanje gospodar. A kakvu nagradu je radnik za sve to dobio?

(Dalje pride.)

Naslanje!

Vsi sodrugi, ki imajo opraviti s tajništvom "Jugosl. soc. Zveze v Ameriki" naj v naprej naslavljaajo na A. Prešeren, 959 W. 21. Pl., Chicago.

A. Prešeren, tajnik.

Listu v podporo:

Chicago: Jože Polaček 25c.; Malovašič Ig. 50c. —
John Rejc 50c.; vesela družba pri sodrugih Fr. Podlipcu \$1.75. —
Skupaj \$250.

POZOR!

V soboto večer, t. j. 13. novembra priredi gostilničar **FRANK ČEH**, 580 So. Centre Ave., otvoritveno **ZABAVO**.

Kdor želi dobre zabave, naj se oglasi **PRI ČEHU!**

Jože Sabath

advokat in pravni zastopnik v kazenskih in civilnih zadevah.

Pišite slovenski!

1628-1638 Unity Building
79 Dearborn St., Chicago, Ill.

Res 5155 Prairie Ave.
Phone Drexel 7271.

Košček Bratje SALOON!

Dobro pivo, whiskey, likere, vino, izvrstne smodke in prigrizek. **Oglasite se na Centri!**

Gostilna pri Čeh-u!

Podpisani naznanjam rojaki mo, da sem otvoril novourejeni saloon **568 S. Centre Ave., Chicago**

V mojem salonu se dobi vse, sem spadajoče stvari. Pridite in pripeljite znanca in prijatelja! Z vsem spoštovanjem

FRANK ČEH

Jugoslovanska vinarna!

Podpisani naznanjam Hrvatoma in Slovencem v Chicagi in okolici, da točim najboljša raznovrstna vina po primirni ceni.

Pridite, pripeljite znanca in prijatelja, da se prepričate. Z vsem spoštovanjem

Slavoljub Štajdohar,
316 W. 18th St., Chicago

Kedo vam zamore pomagati.

Ako ste bolni, slabi ali v nevolji?

Na svaki način samo oni zdravnik, kateremu so dobro znane vse č oveske bolezni, trpijenja in slabosti!

ROJAKI! Pazite komu poverite zdravljenje Vaših bolezni!

Kajti v Vašem zdravju obvisi Vaša prihodnost, kakor tudi Vaše družine, Vaših malih in dragih, za katere se mučite in delate. Zatoraj rojaki, ako Vam je potreba nasveta ali zdravniške pomoči, vedite, da je naš stari, izkušeni in po celem svetu znani in slavni:

Dr. E. C. COLLINS Medical Institute,

edini, kateri zamore in kateri garantira, da Vas zagotovo ozdravi od katere koli akutne, kronične ali zastarele bolezni kakor: bolezni na plučah, prsni, želodcu, črevah, ledvicah, jetrah, mehurju, kakor tudi vse bolezni v trebušni votlini, bolezni v grlu, nosu, glavi, nervoznost, živčne bolezni, prehudo utripanje in bolezni srca, katar, prehlajenje, naduho, bronhialni, pljučni in prsni kašelj, bluvanje krvi, mrzico, vročino, težko dihanje, nepravilno prebavljanje, revmatizem, giht, trganje in bolečine v križu, rokah, nogah, ledjih in boku, zlato žilo (hemeroide), grižo ali preliv, nečisto in pokvarjeno kri, otekle noge in telo, vodenico, božjast, slabosti pri spolnem občevanju, polucijo, nasledke onanije (samoizrabljevanja), šumenje in tok iz ušes, oglušanje, vse bolezni na očeh, izpadaanje las, luske ali prh na glavi, srbenje, lišaje mazblje, tve, hraste in rane, vse ženske bolezni na notranjih organih, neurastenični glavobolj, neredno mesečno čiščenje, beli tok, bolezni na maternici i. t. d., kakor tudi vse ostale notranje in zunanje bolezni. On je prvi in edini, kateri ozdravi jetiko in Sifilis kakor tudi vse

tajne spolne bolezni moške in ženske.

POZOR! Zakaj drugi zdravniki ali zdravniški zavodi nimajo pisemenih zahval ali slik od ozdravljenih bolnikov! **Odgovor!** Zato ker niso nikogar ozdravili — potem je popolnoma naravno, da se jim ljudje ne zahvaljujejo.

Tu donasamo par slik onih bolnikov katere je naš slavni **Dr. E. C. COLLINS, M. I.,** v zadujem času popolnoma im do kraja ozdravil.

Ozdravljen: bolezni v prsni, težkega dihanja in slabosti.



VLADIMIR S. JOVANOVIČ,
New Albany, Ind.

Ozdravljen: bolečin v križu in reumatizma v rokah in nogah,
JOZO PERNAR,

Box 212, Richmond, W. Va.

Ozdravljena: težke prsne bolezni in reumatizma v križu in ledjih,
TEREZIJA KUMOR,

20113 Commercial Ave., Chicago, Ill.

Ozdravljen: Rheumatizma in stisnenja mehurja.
BOŽO DOBRAS,

Box 51 Boston, N.Y.

Ozdravljen: Dispepsije in želodčnega katarja.
MILOŠ LAVRNIC,

A. V. S. Co., Leadville, Colo.

Ozdravljen: prebadanja v rebrih.
MARKO TRBOVIČ,

23 River Bank, Kansas City, Kans.

Ozdravljena: bolezni v prsni, želodčnega katarja in težkega dihanja in bolezni srca.



MICHALINA MOKRAWIČKA,
45-5th Street, Passaic, N. J.

Imamo še na stotine drugih pisemenih zahval od ozdravljenih bolnikov, — katerih pa radi pomagati prestora nemoremo vsih naekrat objaviti. — Zatoraj rojaki Slovenci! Predno se obrnete na kakega zdravnika ali zdravniški zavod — prašajte nas za svet — ako ste bolni, slabi ali nemočni — ali ako Vas drugi zdraviki niso mogli ozdraviti, — točno in brez vsacega sramovanja opišite Vašo bolezen v svojem materinem jeziku — pišite koliko ste stari — koliko časa traja bolezen ter vse glavne znake bolezni. Ako Vam bolezni popolnoma znama, pišite po knjiga Zdravje katero dobite zastonj, ako pismu priložite nekoliko poštnih znamk za poštino. — Pisma naslavlajte na slediči naslov:

DR. E. C. COLLINS MEDICAL INSTITUTE,

140 WEST 34th ST., NEW YORK, N. Y.

potem smete z mirno dušo biti prepričani Vašega popolnega ozdravljenja.

Kedor hoče osobno priti v ta zavod, je isti odprt vsaki dan od 10 predpoldnem do 5 popoldne, — ob nedeljah in praznikih od 10 do 1.

POZOR! SLOVENC! POZOR! SALOON

z modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno. **Postrežba točna in izborna.**

Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporoča

Martin Potokar

564 So Center Ave., Chicago.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Zdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdravlilo. 647 in 649 Blue Island Ave., Chicago. Uradne ure: Od 1 do 3 popol. Od 7 do 9 zvečer. Zven Chicago živeli bolniki naj pišelo slovenski



SLOVENCem IN HRVATOM priporočam svojo

gostilno, dvorano za veselice in društ. zadeve.

Točim izborna pivo "Magnet", fina namizna importirana in domača vina, izvrstno žganje itd. Pri meni so le fine, unijske smodke na prodaji —

JOŽE POLAČEK,

535 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

Slovencem in Hrvatoma naznanjamo, da izdelujemo raznovrstne

OBLEKE

po najnovejšem kroju. Unijsko delo; trpežno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, ki spadajo v delokrog oprave — oblek. Pridite in oglejte si našo izložbo. Z vsem spoštovanjem

J. J. DVORAK & CO.
598-600 Blue Island Ave., Chicago.